

PROJECT 'WETENSCHATTEN' - VIER EEUWEN KUSTONDERZOEK IN BEELD

Het zeewetenschappelijk onderzoek in België kent een rijke geschiedenis. Enkele Belgen waren zelfs pioniers in de mariene onderzoekswereld. Denk maar aan de Leuvense professor Pierre-Joseph Van Beneden, die in 1843 het eerste laboratorium voor mariene biologie ter wereld oprichtte in Oostende. Of aan Gustave Gilson, één van de eerste Belgische oceanografen die op systematische wijze de relatie van zeeorganismen met hun milieu in de zuidelijke Noordzee bestudeerde. Al dit onderzoek resulteerde in een veelheid aan publicaties. Hun teksten zijn vrij goed ontsloten en eenvoudig terug te vinden via allerlei catalogi, zoals bv. de IMIS-databank van het VLIZ (www.vliz.be/imis/imis.php?module=ref).

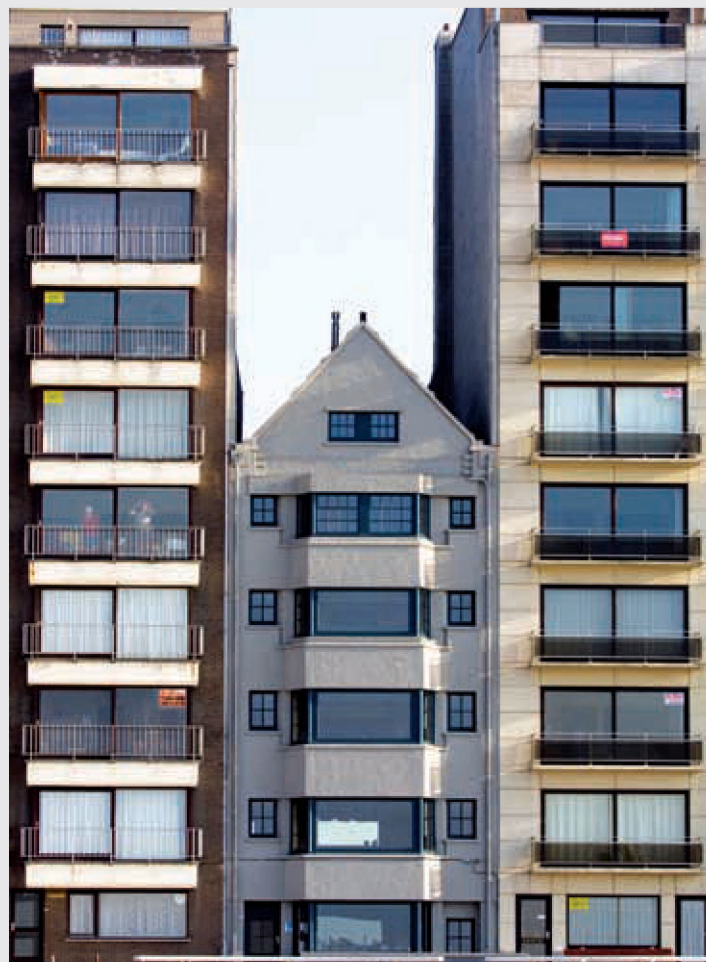
Anders is het gesteld met de vele beelden in deze publicaties. Prachtige foto's van kustlandschappen, gedetailleerde tekeningen van wieren, vissen of zeezoogdieren, oude kaarten van de zuidelijke Noordzee en nog veel meer dreigen nooit meer het daglicht te zien.

Het VLIZ is daarom gestart met de website 'Wetenschappen - 4 eeuwen kustonderzoek in beeld' (www.wetenschappen.be) dat dit unieke wetenschappelijke erfgoed wil redden en ontsluiten. Deze site bevat ondertussen al meer dan 1000 historische figuren, kaarten en plannen van de Belgische kust en zee. De hogeresolutiescans zijn vrij te gebruiken voor niet-commerciële doeleinden. Wetenschappen kwam tot stand met de steun van de provincie West-Vlaanderen en kadert in een programma voor permanente ontsluiting van Immaterieel Cultureel Erfgoed in de provincie West-Vlaanderen.

(Heidi Debergh)

■ Dit boerderijtje nabij de Hoge Blekker te Koksijde (hoogste duin langs de Vlaamse kust) werd in maart 1907 gefotografeerd door J. Massart. Het beeld vormt nu één van de vele historische beelden die zijn opgenomen op de website <http://www.wetenschappen.be>. Op het dak is het skelet voor een druivelaar te zien. Vooraan: grond voor het kweken van aardappelen, klaargemaakt met strobundeltjes om te verhinderen dat het zand zou wegwaaien. Uit: Massart, J. (1908). *Liste géographique des Ptéridophytes et des Phanérogames qui habitent les districts littoraux et alluviaux de la Belgique*. Rec. Inst. Bot. Léo Errera VII (Annexe): 121, 73 plates, 14 maps

■ De Villa L'Escale op de zeedijk te De Panne is uitgeroepen tot de West-Vlaamse laureaat voor de Vlaamse Monumentenprijs. Dit modernistisch gebouw uit 1923-24 combineert een cottagestijl met art deco elementen (MD)

VILLA L'ESCALE (DE PANNE) KANDIDAAT MONUMENTENPRIJS

Villa L' Escale is ontegensprekelijk een opvallende verschijning op de Zeedijk in De Panne. Toen dit modernistische gebouw in 1923-1924 werd gebouwd door de befaamde Brusselse architect Jean-Jules Eggerix, contrasteerde het sterk met de villa's in cottagestijl. In 1928 kreeg L' Escale reeds de eerste vermelding in de prestigieuze Belgische architectuurwedstrijd Prijs Van De Ven, die de vijf meest vooruitstrevende bouwwerken bekroonde. De villa is sinds 1995 beschermd als monument. Hoteluitbater Vincent Deconinck kocht het gebouw enkele jaren geleden aan en redde het zo van verder verval. Het architectenbureau Vanbecelaere vormde het om tot een modern hotel met zicht op zee.

L' Escale heeft zijn grijze gevel en groene ramen behouden. Net als zijn combinatie van art deco en cottagestijl. De bepleisterde puntgevel en de erker verwijzen impliciet nog naar de cottagestijl. De drie bakstenen die de doorlopende smalle zijstukjes van de gevel versieren, leunen dan weer aan bij de art deco. Ook binnen zijn die invloeden te zien. Het hotel bezit nog zijn originele vloeren, plafonds en lambriseringen, cottagemeubels en decoraties, zoals blokjes in de muren en bollen in de trapleuningen.

Villa L' Escale werd uitgeroepen tot de West-Vlaamse laureaat van de Vlaamse Monumentenprijs, en ontving hiervoor 2.500 EUR. Op 21 september viel het verdict en mochten de Antwerpse ruïnen - in competitie met Villa L' Escale, de St-Trudokerk van Peer, de zaal Gillade in Aalst en de sacramentstoren van Zoutleeuw - zich winnaar noemen op Vlaams niveau. Vorig jaar wist het voormalige boothotel de Normandie (Oostduinkerke) deze prestigieuze bekroning te verzilveren.

(SM)

DUINENGEITEN EINDELIJK WEER THUIS!

Vroeger lieten de "duinenboertjes" hun vee naar hartenlust grazen in de Vlaamse duinen. Door het wegvallen van deze begrazing kregen struiken en grassen de bovenhand en verdween veel van de rijke biodiversiteit aan de kust. Om deze opnieuw kansen te bieden, wordt in het kader van natuurbeheer ook met begrazing gewerkt. Op 19 augustus 2008 mocht Vlaams minister Crevits nog 4 Duinen-geitjes loslaten in het Vlaams Natuurreservaat 'De Zwinduinen en -polders' te Knokke-Heist. De Duinengeit, ook wel Kempense geit genoemd, is een streekeigen Vlaamse grazer en snoepte vroeger van de duinenstruiken en -grassen. Dankzij de vzw het Steunpunt Levend Erfgoed kan dit erkende Belgische geitenras voor het eerst aan de Vlaamse kust worden ingeschakeld ten behoeve van het natuurbeheer. Gezien geiten meer aan struikgewassen knabbelen dan runderen en paarden, hopen de beheerders dat de duinengeit de duindoorn zal kunnen terugdringen of minstens inperken. Het Agentschap voor Natuur en Bos, met steun van het LIFE financieringsinstrument van de Europese Gemeenschap, volgt dit project verder op.

(Evy Dewulf)

ANB

SCHADELIJKE SCHEEPSVERVEN KRIJGEN ROOD LICHT

Het is zover. Sinds 17 september 2008 is de Conventie tegen het gebruik van schadelijke Anti-Fouling Systemen (AFS-Conventie) van kracht. De conventie verbiedt het gebruik van organotin-houdende verven, evenals elk ander vervangend product dat schadelijk zou kunnen zijn voor het zeemilieu. Deze verven werden decennia lang aangebracht op de romp van schepen en op andere structuren die in zee staan of drijven (bv. boorplatformen, viskweekkooien,...). Zo verhinderden ze de ongewenste aangroei van dieren en planten. Al snel bleek echter dat de biociden in de verf ook lekten in het zeewater en hormoonverstorend werkten op mariene organismen. Zo erg dat de vrouwtjes van bepaalde slakken (wulk, purperslak) nabij drukke scheepvaartroutes penis-achtige structuren begonnen te ontwikkelen, wat de voortplanting letterlijk in de weg stond.

Zeven jaar geleden reeds besliste de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) tijdens een vergadering in Londen om een verbod in te stellen. Maar om in werking te kunnen treden dienden minstens 25 staten - samen goed voor minimaal 25% van het tonnage van de wereldvloot - de conventie te ratificeren. Er zat geen schot in de zaak tot Panama, één van de grootste vlagstaten, in 2007 de conventie bekrachtigde. Andere landen volgden snel en intussen is de teller gestopt bij 34 staten, goed voor 53% van het tonnage van de wereldhandelsvloot.

Organotin-houdende verven, bijvoorbeeld op basis van TBT of tributyl tin, mogen dus niet meer gebruikt worden. Als de verf al eerder aangebracht is, moet er een beschermende coating worden toegepast die lekkages van het kwalijke product tegengaat. Het verbod geldt voor schepen die onder de vlag of het gezag varen van een ratificerend land en voor schepen die gebruik maken van de havens, scheepswerven en offshore terminals van deze staten. De EU heeft overigens niet gewacht op de ratificering van de conventie. Uit voorzorg had ze het verbod op TBT-houdende verven reeds in 2003 in een wet gegoten (EU 782/2003). Volgens deze EU-wetgeving mocht vanaf 1 januari 2008 geen enkel schip dat een EU-haven binnenvoer nog TBT-verf op zijn boeg hebben.

VERNIEUWD NATIONAAL VISSERIJMUSEUM TERUG OPEN

Op 28 juni 2008 heropende het Nationaal Visserijmuseum in Oostduinkerke de deuren, na een ingrijpende renovatie en herinrichting die meer dan vier jaar duurde. En het resultaat mag gezien zijn! Via hedendaagse presentatietechnieken maak je er kennis met de Vlaamse visserij. Hou je van wat actie, dan kan je er ook zelf aan de slag: zo kun je vanuit het museum een morsebericht sturen naar familie of vrienden. Een aantal spectaculaire nieuwigheden maken een bezoek meer dan de moeite waard, ook als je er vroeger reeds geweest bent. Zo werd het gerestaureerde kustvissersvaartuig OD1. Martha centraal in de nieuwbouw opgesteld. Ook nieuw zijn de twee grote zeewateraquaria met elk een inhoud van 30.000 liter zeewater: verschillende vissoorten laten er zich van hun beste kant zien en zullen ongetwijfeld jong en oud bekoren.

In de nieuwe vleugel kan je ook genieten van de vissersportretten van fotograaf Stephan Vanfleteren. De reeks toont sterke koppen en ontroerende verhalen en brengt zo een hommage aan de 'visschers' met hun heldere ogen en gegroefde gezichten.

Binnenkort wordt ook het museumplein aangepakt. Het erfgoedplein, de open ruimte tussen het museumcafé-Estaminet "In de peerdevisscher" en het museum, wordt weer een open, groene ontmoetingsplaats. Er komt ook een kleine speelruimte voor kinderen.

(SM)

SM

UNIEKE TENTOONSTELLING OVER HET WRAK VAN DE ZUIDPOOLVAARDER 'BELGICA'

Nog tot en met 11 november is op het provinciedomein Raversijde te Oostende de tentoonstelling 'Eindbestemming Harstad?' te bezoeken. Deze expo focust op het maritieme archeologische onderzoek dat het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) uitvoert op het wrak van het zuidpoolship Belgica. De Belgica kennen we natuurlijk als het schip waarmee het team onder leiding van Adrien de Gerlache eind 19de eeuw als eerste op Antarctica overwinterde. Maar het schip vervulde later ook allerlei andere rollen. Zo eindigde het in 1940 als munitieschip bij de geallieerde operaties in Noorwegen.

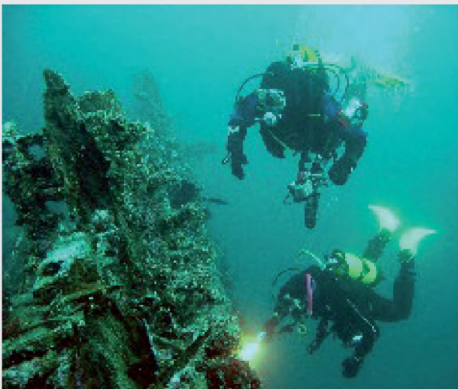
Tussen de vele initiatieven die rond de Belgica en het poolonderzoek ondernomen worden, betreft dit toch een vrij originele tentoonstelling. Volle aandacht gaat immers naar het wrak zelf zoals dat vandaag op de bodem van een Noorse baai rust, en naar de toekomst. Voor 'Eindbestemming Harstad?' kon niet enkel beroep gedaan worden op recente prachtige onderwaterfoto's maar ook op

(soms meer dan honderd jaar) oud foto- en filmmateriaal.

Bij de officiële opening van de tentoonstelling verwees gedeputeerde Jan Durnez in zijn toespraak tevens naar de originele voorwerpen van de expeditie die door het Antwerpse MAS enkel voor deze expo in bruikleen werden gegeven. Het tentoonstellingsproject wordt gedragen door de provincie West-Vlaanderen, het VIOE, het Belgicagenootschap en nog een hele reeks instanties en individuen. Glenn Gevaert (provinciedomein Raversijde), Marnix Pieters en Tom Lenaerts (beide VIOE) verzorgden de uitwerking.

Het Belgicagenootschap met voorzitter Willy Versluys gaat nog een stap verder en hoopt dat het onderzoek van het wrak van de Belgica perspectieven biedt om het scheepswrak te lichten, te conserveren en ten toon te stellen. In ieder geval is het de bedoeling de tentoonstelling eind dit jaar naar Noorwegen te laten doorreizen, eerst naar Oslo (Fram Museum) en daarna naar Harstad (Trondarnes Distriktsmuseum). In 2009 kan de tentoonstelling dan opgesteld worden in Hasselt, de geboortestad van Adrien de Gerlache.

(Glenn Gevaert)

■ Het wrak van de zuidpoolvaarder 'Belgica' zoals het gefotografeerd werd door Noorse duikers (duikersclub van Harstad)

Gèrre de zeesterre

